

Perislav Petrić

TOPOGRAFSKE BILJEŠKE SPLITSKOG POLJA

Dr Lovre Katić (od sada Katić) u svojim raspravama o topografiji solinskog polja i u pripovijestima i crticama često nas vodi po srednjovjekovnom Solinu u kojem stolovahu hrvatski narodni vladari, tu sagradiše svoje dvore, zadužbine, krunidbene bazilike, mauzoleje, mlinice, mostove i dr.

»Karte i skice, te slike i opisi Solina iz prošlih vjekova malo se osvrću na sredovječni Solin i njegove spomenike. To biva zbog toga, što ih jedino interesiraju rimski spomenici, a i zato, što su hrvatski spomenici bili zasuti zemljom, a gdje su bili vidljivi, gubili su se u poredbi s rimskim i po broju i po izgledu«, tako navodi Katić u svojoj raspravi »Topografske bilješke solinskog polja«. ¹⁾ U ovoj raspravi Katić nas upoznaje s katastarskom kartom Klisa i okolice: *Dissegno di territorio di Clissa . . .*, koju je za obilježbu granica između Mletačke Republike i turskog carstva poslije kandijskog rata *anno 1671. segnate le mete di confini*, izradio Zorzi Calergi. Katić u ovoj karti iz XVII st. nalazi potvrde o srednjovjekovnim spomenicima Solina i ovdje se susreće s nepreskočivim stajalištima iz prošlosti solinskog polja kao što su crkva Gospe od Otoka, Pinčova zadužbina, Šuplja crkva, mlinice, Ilijino vrilo i potok . . . Original Calergijeve karte čuva se u Historijskom arhivu u Zadru, a njegova vjerna fotografija nalazi se u Kabinetu za graditeljsko nasljeđe u Splitu i za ovaj moj članak dobio sam je na uvid susretljivošću dipl. ing. Jerka Marasovića.

Calergijev katastarski plan sadrži predjele Klisa, Solina, padine Morsora i Kozjaka, te čitav splitski poluotok. U lijevom gornjem kutu karte nalazi se legenda koja sadrži:

Međaše granica koji su označeni slovima abecede A—Z.

U posebnim naslovima je popis značajnijih i istaknutijih predjela i objekata, i to:

Brda, brežuljci i istaknutiji kukovi
Studenti i druge poznate vode
Crkve, dobrim dijelom porušene
Tvrđave, ograde i oštećene zgrade i
Solinske vodenice.

Calergi je predjele i objekte na karti i u legendi označio brojevima što omogućuje potpunu orijentaciju na karti i u prostoru.

Katić se u svojim »Bilješkama« djelomično dotakao svih naslova, a posebno se zadržao na predjelima i objektima po solinskom polju.

U ovim mojim »Topografskim bilješkama« uz Calergijevu kartu, kao polazni izvor podataka, poslužiti će se prilogima iz Vizitacije splitskog nadbiskupa S. Cosmija iz 1682/83. godine, i to:

Topographia sacra Spalatensis, koja sadrži popis crkava iz XVII st. i

Extractum ex delinazione territorij Spalatens. et Clissij a 1672. facta a Georg^o Calergi²⁾ tj. »Izvod iz nacрта teritorija Splita i Klisa iz 1672. izrađena od Jurja Calergija«. U ovaj izvod uneseni su samo manji ispravci i dopune.

U slijedećem popisu crkava po solinskom polju, splitskom polju i Marjanu donosim redom:

— broj iz Calergijevog katastarskog plana,

— naziv crkve prema Calergiju,

— u zagradi naziv crkve prema podacima iz priloga Cosmijeve vizitacije, koliko se razlikuje od podataka kod Calergija i

— podatak o ubikaciji crkve prema Katiću, prema prilogima iz Cosmijeve vizitacije ili prema izvorima koje u nastavcima objavljujem u mojoj radnji »Splitski toponimi«. ³⁾

Chiese la magg(io)r parte distrute tj. »Crkve većim dijelom porušene«.

2069. *San Vido di Clissa (S. Vito di Clissa)* — sv. Vid u Kliškoj tvrđavi, negda turska džamija.

2070. *La Madona nel Borgo (La Madoña nel Borgo di Clisa)* — župna crkva u Klisu.

2071. *Santa Catterina* — danas kliško groblje.

2072. *Sant' Illia di Illijnourillo (S. Elia di Lynourillo)* — danas Crikvine sjeverno od Rižinica u Rupotini.

2073. *San Zorzi della Fiumara* — danas sv. Jure iznad vrila Jadra.

2074. *Vestigie d' un Monasterio di San Pietro (Vestigie del' Monast^o di S. Piero)* — Šuplja crkva kod Gašpinih mlinica u Solinu.

2075. *La Madona assunta nominata di Ottoc (La Mad^{na} assunta, ai molini di Sal^{na})* — Gospin otok, zadužbina kraljice Jelene.

2076. *San Nicolo* — kod Vukšića kuća.

2077. *San Michiel (S. Michael di Slano)* — Pinčova zadužbina, danas položaji »Pod svet' Mijo« i »Nad svet' Mijo«.

2078. *San Martin di Vragizza* — Vranjic.

2079. *San Doimo* — Sv. Duje, Dujmovača splitska. Današnja crkva sagrađena 1747. god. na temeljima starije.

2080. *San Zuanne di Sutique (S. Giouanni di Sutique)* — Sv. Ivan u groblju Mravinaca.

2081. *San Luca fuori del nostro confine (S. Luca fuor di Confin)* — Sv. Luka u groblju Kučina.

2082. *Sant' Antonio al Forte de Saso (S. Antonio al Sasso)* — Sv. Ante, nekada na tvrđavi Kamen, danas ne postoji.

2083. *San Pietro* — sv. Petar na južnim padinama sela Kamen.

